

A

166
—
—
III.

Sávid:

De falsa et vera.

R. H. K. II 106

/ 6

Kéziratok másolat.

Kolozsvár. Unitárius Theologia.

11 — 20 oldal.

DE FALSA & VERA

Unius Dei Patris, Filii & Spiritus
sancti cognitione.

LIBRI Duo.

AUTHORIBUS

Pastoribus ac Ministris Ecclesiarum Dei in
Hungaria, Sarmatia & Transylvania
qui in Coelestis Doctrinae Ve-
ritate consentiunt.

I Thessalonic. 5.

Omnia probate, quod bonum est, tenete.

ALBAE JULIAE

I 5 7 0.

CAPITA EORUM, QUAE IN LIBRO PRIMO continentur.

Caput. I.

Præmonitiones Christi & Apostolorum, de abolendo vero Christo per Antichristum

II.

Quonam pacto Antichristus, Dei Ecclesiam & Verbi Divini simplicitatem corruerit.

III.

De origine & progressu Tryadis, deque initio Sophistices, & variis Reclamatoribus.

IIII.

De horrendis Simulachris, Deum Trinum & unum adumbrantibus.

V.

Quid Summatim doceant Sophistæ, & quos Fidei articulos proponant.

VI.

Compendium Librorum Augustini de Trinitate

VII.

Quam varii & inconstantes sint Interpretes, & quomodo Scripturas detorqueant, Ex iudicio Erasmi Rotherodami.

VIII.

De vocibus & phrasibus portentosis, quibus Trytoitæ Coguntur uti.

IX.

De exoticis & ridiculis Sophistarum vocibus ac terminis.

DOMINÆ ELIZABETHÆ, SERENISSIMÆ REGINÆ BRITANNIÆ, FRANCIÆ, HIBERNIÆ &c. Ecclesiæque renascentis nutrici, propugnatricique Pientissimæ &c. Gratiam & Pacem per Jesum Christum, Filium Dei Unicum ac Unigenitum, Universi Pastores & ministri Ecclesiarum Dei in Hungaria, Sarmatia & Transylvania, qui in Coelesti Doctrina Veritatis consentiunt, sinceris pectoribus precantur.

Minimè nos fugit Regina Serenissima, earum rerum famam, quæ in nostris Ecclesiis geruntur, ad M. V. S. pervolasse: Insuper & libellos, qui ab adversariis Doctrinæ Coelestis, quam nos ingenti Dei misericordia profitemur, conscripti sunt, Quorum antesignani sunt, Theodorus Beza, Simlerus, Bulingerus, Vigan-
dus, Schegkius, Georgius Major, & Similes Aristarchi, qui indictam causam, pro sito ipsorum supercilio, zelo tamen inconsiderato et intempestivo damnare, nominatim ac personas nostras proscindere ac traducere non sunt veriti. An porro
factum.

4
factum hoc Synceros Christi Ministros deceat, omnibus
piis ac honestis Viris, qui Veritatis ac gloriae Dei aman-
tes sunt, iudicium relinquimus. Dicacitatis hujus temeri-
tatem, petulantemque hanc debacchationem Papali fastui
convenire. Antichristique Ministris, non Spiritus Dei or-
ganis, qui ut veritatis ac sinceritatis, ita quoque & pie mode-
stiae ac lenitatis Spiritus est, competere existimamus.

Ne proinde istorum inconsiderata proruptio, ^{prae-}judicandique
prona vanitas, quae multa mendacia secum comprehendit, ve-
ritati Dei, quam ejusdem insigni clementia prolfitemur, incom-
modet, dignitatemque ac auctoritatem Ministerii nostri
ledat & eleve. Ne denique mentium purarum tranquilla
conscientia in imbecillioribus impellatur, & successu tan-
dem labefactetur, de Dei Unius & Filii unigeniti
cognitione opuscula varia adornare, & in publicum
dare, pro ministerii nostri sancti Officio coacti sumus:
Et hoc in hunc finem: Ut potestate judicandi, secundum
Dei institutionem, sedentibus facta, de veritate
doctrinae facilius cognitio, et solidior pronuntiatio
fieri in Ecclesia Dei queat: Demum, ut pio examine
facto, per eruditos commodius erudiri, erroresque
nobis (quorum tamen nullius nobis conscius sumus.)
Com.

commonstrari, & ad emendationem perducere queamus.

Ea igitur cuncta, quæ Deus Clementiss. hactenus pro sua inexhausta bonitate nobis suggestit. **M. V. S.** ut Regina piissimæ, verèque Religionis nutrici ac tutatrici promptissimæ, quam in tota Europa, propter multarum & maximarum virtutum divinarum cumulum, Deus optimus in magnum splendorem dignatus est Collocare, humiliter consecrare ac transmittere volumus: Non solum ut, juxta Pauli Apostoli admonitionem, omnia probet, ac quod bonum est retineat: verum etiam ut calculum quoque suum, juxta eruditionem, prudentiam, maturumque judicium, quæ cuncta speciali Dei favore ac benignitate **M. V. S.** consequuta est, admoveat.

Si porro isthæc primordia inculta Doctrinæ nostræ professionis, quæ ad Papæ Romani Antichristi matheologiam de Deo peregrino, Uno Trino & Trino uno retundendam adornavimus, **M. V. S.** animo placido accepisse cognoverimus, (quemadmodum nobis nullum est dubium: Siquidem animi **M. V. S.** Candor studiumque erga Veritatem Dei propensissimum nobis usque ad admirationem nota sunt.) De libertate quoque judicii, seu de jure sedentium in Ecclesia, librum, in quo Causæ magna perspicuitate demon-

mon.

6
monstrantur. Quamobrem Evangelicam prædicationem, quæ a Lutheri temporibus exordium suum sumpsit, in hodiernum usque diem adeo exigui fructus sunt subsecuti, Omnia verò simultatibus, rixis, opinionibusque Variis sint referta; Juxta quoque Veteris & Novi Testamenti locorum omnium solidam, ex toto Corpore Coelestis Doctrinæ desumptam interpretationem, quibus Papa Antichristus ad suum peregrinum Deum Trinum & quaternatum, Patriarchis, Prophetis & Apostolis prorsus ignotum, fulciendum & stabiliendum, Duosque Filios, in una Persona copulandos ac uniendos est abusus, eidem **M.V.S.** humili obsequio offeremus.

Postquam enim ingenti misericordia Dei per lumen sui Sancti Spiritus dulcem harmoniam literarum utriusque Foederis agnovimus: eandem dulcedinem & multis aliis nobiscum Communem esse, ex animo cupimus atque optamus. Acre profecto nobis certamen est cum adversariis, Non tantum Papæ Antichristi rasis Servis, Sed & iis, qui nomine Evangelii gaudent, splendideque eruditionis titulo celebres sunt, Interim tamen in negotio fundamenti, & aliarum quoque partium Doctrinæ Ecclesiasticæ, prænominatorum servorum Papæ socii ac conservi esse deprehenduntur.

duntur. Certamen verò nobis est cum illis de genuino
simplicique Verbi Dei sensu & interpretatione, quam nos non
ex Episcoporum philosophicorum (quos illi Sanctorum
Patrum venerando nomine insigniunt) scriptis, Neque ex
Conciliorum placitis ac decretis, Neque per exoticas propa-
nasque, Sed ex purissimis rivulis fontis, seu Verbi divi-
ni, eruendam & transumendam esse existimamus ac affirma-
mus. Satis per aliquot elapsa secula patrizatum, & per exo-
ticas prophasque voces & vocabula garritum est: Sed quæ
utilitates inde emerferint, monstrosa Ecclesie superstitio,
& horribilis illa prophanatio per omnis generis abomi-
nandas idololatrias, & turpes abusus, palam monstrant.

Duræ quidem Conditioni involuti sumus: Sed quum mise-
ræ Sionis jam tempus adsit, laborem nostrum Dei
Optimi benignitate non frustraneum experimur, præfer-
tim cum ejusdem Dei Clementissimi infinita bonitas,
de pientissimo Asylo nobis prospexerit illuminan-
do Principem nostrum Serenissimum, JOHAN-
NEM SECUNDUM HUNGA-
RIÆ &c. REGEM, Fratris tui, Eduardi Sexti,
Britaniæ &c. Regis piissimi, Virtutibusque cunctis ornatis-
simi, laudatissimæ reminiscentiæ, comparem ac socium:
Nam

2
Nam ut in illo quondam, Ita nunc in isto universam Virtutum
Encyclopediam videre est, Ita, ut Ovum ovo non magis si-
mile esse queat. Sub hujus itaque clementiss. Principis
nostri & cujus Deus Opt. Max. in dilecto Filio suo
faveat, diutissimèque eum nobis, & universæ Patriæ servet;
alis, in numerosis Ecclesiis salutare illud lumen cognitionis,
Unius veri Dei, Patris Messie, et ejus Filii Jesu Messie,
Qui conceptus est de Spiritu Sancto, & natus est de
Maria Virgine, Quive passus ac mortuus est, pro nobis,
magno splendore radiat: Deo Papæ Composito, Trino
Uno, aut uno Quaterno, eodemque sterili, Ac Filio Pa-
pæ Suppositio, quem æternum commentus est, & qui nec
conceptus sit de Spiritu Sancto, Nec Crucifixus & mor-
tuus sit pro nobis, repudiatis.

Et quamvis in Sarmatia, ob odium Diaboli & man-
cipiorum ejus, piorum Pastorum, Fratrum nostrorum,
pro forma perpetua veræ Ecclesiæ durior sit conditio:
tamen currus hic Deo aurigâ regitur, ac quotidie
magis ac magis propellitur, Ita ut sint Sancti cætus, qui in vera
agnitione indies Deum laudant, veritatēq; suam ad multorum
Salutem propagant, in patienti constantia animas suas possidentes.
Hic nihil dicemus de multis piis, ac doctissimis Viris, qui
in Galliis

in Galliis, Helvetiis, Germania &c. Babylonica captivitatis
Compedibus constricti hærent, Interim gemitibus
altissimis Deo miseriam captivitatis suæ exponunt,
Nosque sæpissimis ac doctissimis suis literis, tam docent,
Quam exhortantur, ut in via hac Domini constanter, nec
cessatores agere velimus: quum de principali cardine vi-
tæ æternæ consequendæ agatur, Simul & Papæ Antichri-
sti pupillæ confodiantur: quibus erutis, Andabatarum instar
oberrando, in eam foveam, quam dira Belua nobis paraverat,
præceps corruat, celerrimèq; pessundetur.

Quod autem ad nos attinet, licet nostram ruditatem,
& cum ea conjunctam infirmitatem, tamquā huius, qui in in-
fimo eruditionis gradu constituti sumus, agnoscamus,
Tamen Dei clementia & bonitate frati, tamquā ejus,
qui Omnipotentem suam Virtutem in infirmitate perfi-
cere solet, piorum Fratrum, piis & Sanctis monitis
strenuè parere conabimur. Dies enim ultionis illa jam im-
minet, Et Sol jam satis superque in tenebris latuit, Lu-
naque sanguine madens, lumine suo privata fuit.

Vnus, verus, vivus, altissimus ac Omnipotens De-
us, qui est Pater veri Messia, Domini Nostri Jesu Chri-
sti M. V. S. servare, Spirituq; Sapientia, cognitionis
ac di-

ac discretionis, in diesque adaugere dignetur.
Amen.

Datum Albæ Juliæ in Transylvania, Sub initium
anni Domini M. D. LXX: Quem. ut Regi nostro
sereniss. ac regnis ipsius; Ita & M. V. S regnis
quoque suis auspiciatissimum. toto pectore optamus
ac cupimus, Ut in nobis ac vobis illud
compleatur, quod in Psalmo dicitur:
Ut populi in unum con-
Veniant cum Regibus,
ad serviendum Domino:
Amen.

Véige -